

**Jaarverslag aan burgemeester en wethouders van Utrecht
over het toezicht van de gemeentearchivaris
op het informatiebeheer in 2023**

Definitieve versie na wederhoor

Inleiding

Voor u ligt het verslag over 2023 van de gemeentearchivaris als toezichthouder op het informatiebeheer. Conform artikel 10 van de Archiefverordening gemeente Utrecht 2014 breng ik dit verslag jaarlijks uit aan het college van burgemeester en wethouders. Het college is belast met de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de naleving van de Archiefwet. Het college moet dit verslag betrekken bij de jaarlijkse verantwoording aan de gemeenteraad. Dit is voorgeschreven in artikel 6 van de Archiefverordening van de raad. De provincie verwacht deze verantwoording te ontvangen als interbestuurlijke toezichtinformatie.

In 2023 is er veel in beweging gekomen in het informatiebeheer bij de gemeente. Zowel op strategisch als op tactisch niveau is de formatie versterkt. Het programma Informatie op Orde ging eind 2022 van start, met daarin opgenomen de eerdere doelstellingen van programma Open Utrecht en Versterken Informatiebeheer. Dit programma moet een antwoord geven op een reeks structurele tekortkomingen die in de voorbije jaren zijn geconstateerd, onder meer in eerdere jaarverslagen die ik aan u heb uitgebracht. Het is goed te constateren dat de urgentie voor een grondige aanpak nu breed wordt gevoeld; zeer terecht is het programma aangewezen is als 'risicodossier' en onder de Regeling risicovolle projecten geplaatst. Ook is vanuit de gemeente gewerkt aan een nieuwe manier om te sturen op de Informatieplannen van de organisatieonderdelen. Al deze ontwikkelingen heb ik vanuit het toezicht met grote aandacht gevolgd via het tactisch en strategisch informatieoverleg (TIO/SIO) en op onderdelen van commentaar en advies voorzien. De opgave is niet te onderschatten, maar de manier waarop de verschillende problemen nu worden aangepakt en de nieuwe scherpste en energie waarmee dat gebeurt, sterken mijn vertrouwen dat de gekozen aanpak succesvol zal zijn.

Serieuze stappen zijn ook gezet op het gebied van digitale samenwerking tussen de gemeente en Het Utrechts Archief (HUA). Het team Digitale Archiefdiensten bij HUA heeft definitief vorm gekregen en een nadere uitwerking van de werkprocessen, producten en diensten is in gang gezet. De voortgang hiervan is bestuurlijk gevolgd via het algemeen bestuur van HUA. In dit jaarverslag vindt u terug waar het team al betekenisvol is geweest voor de gemeente in 2023. Vanaf p. 6-7 vindt u de stand van zaken met betrekking tot de nog openstaande aanbevelingen uit vorige jaarverslagen. Gezien de vele acties en voornemens van de gemeente in het afgelopen jaar zie ik in dit jaarverslag geen aanleiding voor nieuwe aanbevelingen.

De gemeente Utrecht participeert in of is aangesloten bij diverse gemeenschappelijke regelingen en organisaties met gemeentelijke taken. Als Utrecht de centrumgemeente is, dan is de gemeentearchivaris van Utrecht in de meeste gevallen tevens archivaris van deze partijen. In de laatste paragraaf vindt u een samenvatting van het toezicht op deze organisaties in 2023. Een uitgebreider verslag wordt aangeboden aan de besturen van deze verbonden partijen.

De wisselwerking met de toezichtinspanningen bij de provincie, gemeente Nieuwegein en een uitdijend netwerk van verbonden partijen en andere samenwerkingsverbanden werd afgelopen jaren bij HUA sterker voelbaar. In 2013 waren er drie overheidsorganen die onder direct archieftoezicht van HUA vielen, in de tien jaar daarna is dit aantal gegroeid tot elf. Ik merk op dat de formatie bij de archiefinspectie intussen gelijk is gebleven en in toenemende mate wordt gefinancierd door samenwerkingsovereenkomsten met andere overheden. Bij de gemeente Utrecht zet HUA al geruime tijd in op een positie van de archivaris als 'systeemtoezichthouder'. Nu de eerste en tweede lijn bij de gemeente Utrecht steviger worden ingevuld, komt er ruimte om een nadere invulling aan dat systeemtoezicht te geven, in directe aansluiting op de vernieuwde governance op informatiebeheer binnen de gemeente. Daarover wil ik het komende jaar graag concrete afspraken maken. Dit veronderstelt ook dat de stevigheid van die formatie in de eerste en tweede lijn in te toekomst behouden blijft: informatiebeheer is niet voor niets een risicodossier geworden.

dr. K. van Vliet, gemeentearchivaris
Utrecht, 21 maart 2023

Concernontwikkelingen en toezicht in 2023

In deze paragraaf schets ik mijn voornaamste bevindingen over 2023 ten aanzien van het informatiebeheer binnen de gemeentelijke organisatie van Utrecht. In 2022 zijn verregaande maatregelen genomen op concernniveau, die zich in 2023 hebben vertaald in de start van het grootschalige programma Informatie op Orde, waarin ook de doelstellingen van het al langer lopen programma Open Utrecht zijn opgenomen. De uitvoering daarvan zal de komende jaren tot een structurele verbetering van het informatiebeheer moeten leiden.

Interventieplan, strategisch kader, programma Informatie op Orde en e-mailarchivering

Ik heb in het vorig jaarverslag nogmaals gehamerd op de constatering dat informatiebeheer niet één portefeuille aangaat, maar allemaal. Die integraliteit is de afgelopen jaren steeds duidelijker geworden bij meerdere gesprekken in de organisatie. Aan het begin van 2023 klom informatiebeheer al hoger op in de Utrechtse agenda. Een plek in de Visie Digitale Stad had dit onderwerp al gekregen. Het onderzoek van adviesbureau Dosis uit 2022 mondde in 2023 uit in een zogenoemd 'Interventieplan' dat op directieniveau werd vastgesteld.

De vervolgroute van dit interventieplan is op een flink aantal plekken besproken, waaronder met mij in het strategisch informatieoverleg (SIO). Het plan heeft op hoger niveau ook al een aantal resultaten opgeleverd, waaronder een strategisch beleidskader voor informatiebeheer tot en met 2026, de aanwijzing van een 'chief record officer' (CRO) bij het CIO Office en het startdocument voor het nieuwe programma Informatie op Orde.

In de loop van het jaar hebben de teams Digitale Archiefdiensten en Inspectie van HUA informele en formele adviezen verzorgd op een aantal onderwerpen (zie p. 4). Omdat de constatering van het interventieplan zwaar waren, heeft het programma een plaats gekregen onder de Regeling risicovolle projecten. Het startdocument is daarom in het najaar geagendeerd bij de raadscommissie Veiligheid, Bestuur en Financiën.

Dit is niet het eerste programma om het informatiebeheer te verbeteren: er zijn al de programma's 'Processen en Informatievoorzieningen' en 'Utrecht Integraal Digitaal' aan vooraf gegaan in de afgelopen tien jaar. Maar Informatie op Orde is wel het programma waarin de gebruikersorganisatie, ook wat betreft verantwoordelijkheid, een veel prominenter rol heeft. Dit gaat gepaard met een strategisch kader dat realistische verwachtingen uitspreekt. Er is een duidelijk besef van urgentie, dat niet alleen spreekt uit het risicodossier maar ook uit de grote hoeveelheid middelen die voor dit programma zijn vrijgemaakt. Die investering heeft het afgelopen jaar met name op tactisch en strategisch niveau de aanstelling van nieuw personeel mogelijk gemaakt. De druk wordt gevoeld: er moet een flinke inhaalslag worden gemaakt. Vooruitzicht is om deze investering in 2024 aan te vullen met specialisten op operationeel niveau. Welbeschouwd wordt hiermee na tien jaar eindelijk weer invulling gegeven aan het voorschrift in artikel 3 van de Archiefverordening van de gemeenteraad: de gemeente moet beschikken over voldoende, deskundig personeel voor informatiebeheer. Er waren na 2013 nog specialisten, heel goede ook, maar formatief veel te weinig. Daar heb ik destijds voor gewaarschuwd na de thema-inspectie op de vorming van de IPM-kolom, en in volgende jaren bij meerdere nulmetingen bij de organisatieonderdelen. Het gevolg hiervan merken we anno nu aan het risicodossier. In de loop van 2023 werd al aangekondigd dat de gemeenten in Nederland over een paar jaar bezuinigingen te verduren krijgen. Deze mogen er niet toe leiden dat de tien jaar achterstand die nu wordt ingehaald, na een paar jaar alweer groeit: waar Utrecht nu aan werkt, is de bottom line voor een betrouwbare digitale gemeente.

In de loop van 2023 heeft de governance op informatiebeheer binnen de gemeente een nieuwe invulling gekregen. Aan het einde van het jaar stond de vraag nog wel open hoe het toezicht vanuit de gemeentearchivaris zich hiertoe gaat verhouden. Er zijn al wel afspraken gemaakt over de nieuwe verhouding tussen het Expertteam Informatiebeheer en CRO in de tweede lijn. Zoals in de inleiding al is aangegeven, is het al langer de ambitie van HUA om zich daar als 'systeemtoezichthouder' toe te verhouden. Hoe we vanuit deze ambitie de samenwerking met de tweede lijn vormgeven, daarover zullen in 2024 nieuwe afspraken moeten worden gemaakt. De aanzet hiervoor is in het derde kwartaal van 2023 al gegeven door een uitgewerkt controleproces rond de Jaarplannen, die de

organisatieonderdelen volgens het Besluit Informatiebeheer moeten opleveren. Deze jaarplannen betreffen nu zowel informatiebeheer als informatiebeveiliging en gegevensbescherming. Ook is een begin gemaakt met de actualisering van het kwaliteitssysteem, die in 2024 verder zal worden voortgezet.

Het college heeft in maart 2023 besloten om aan te sluiten bij de Selectielijst e-mailbewaring van de VNG. Hiermee is een duidelijke lijn getrokken voor een meer rechtmatige omgang met (al een kwart eeuw) een van de belangrijkste communicatievormen in de gemeentelijke praktijk, die zich vaak lastig zaaksgewijs laat beheren: e-mail. De implicaties hiervan zijn helder uitgewerkt in interne richtlijnen die na advies van de archivaris in december zijn vastgesteld. Zowel die selectielijst als de uitgewerkte methode van gemeente Utrecht geven blijk van een andere manier van denken over toegankelijkheid en beheer, in een omgeving met een overdaad aan informatie.

Migraties, zaaksysteem, vernietiging en brand

Migratie is het verplaatsen van data en digitale bestanden tussen beheeromgevingen, bijvoorbeeld als een applicatie vervangen wordt: dat moet zorgvuldig gebeuren, en verantwoord kunnen worden met een verklaring. De adviseur digitale informatie (ADI) van HUA was vanuit de zijlijn al betrokken bij diverse lopende migratietrajecten bij de gemeente, waaronder Digiplaza naar SharePoint (samenwerkomgeving) en Squit XO naar Rx.Mission (applicatie voor ruimtelijke processen). De meest urgente migratie in 2023 was de vervanging van het gemeente-brede zaaksysteem Exxellence KCS, omdat de leverancier had aangekondigd hiervoor de support stop te zetten. De voorbereiding hiervan in 2023 is een gigantische klus, die in 2024 doorloopt en veel capaciteit vereist die anders voor Informatie op Orde beschikbaar zou zijn. De tijdsdruk die hiermee gemoeid is, leidt ook tot een risico voor de kwaliteit. Enig kwaliteitsverlies is bij migratie haast onvermijdelijk, maar gemeente en toezicht moeten in 2024 nog vaststellen hoeveel verlies aanvaardbaar is in zo'n kritiek informatiesysteem.

Verder is ingezet op voorlichting, waarover u op p. 4-5 meer vindt. Ik constateer wel dat de aandacht voor migratie in de organisatie nog niet voldoende breed aanwezig is. Zo heb ik alleen van organisatieonderdelen Werk en Inkomen en VTH verklaringen en voornemens daartoe langs zien komen. Wat de rechtmatige vernietiging betreft was de groeiende aandacht voor het informatiebeheer in 2023 duidelijk merkbaar. HUA heeft van acht organisatieonderdelen voornemens ontvangen voor vernietiging, voor in totaal afgerond 435 strekkende meter papier, 1186 (zaak)dossiers en 408 duizend records. Deze inzet is ook hard nodig want er zijn nog de nodige achterstanden, waardoor de gemeente voor de oudere papieren archieven nog voor langere tijd blijft aangewezen op de huur van externe archiefopslag bij Oasis in Echt.

In mei is vanuit de archiefinspectie uitvraag gedaan naar de archiefbestanden die nog aanwezig waren bij het Informatiecentrum Leidsche Rijn toen dit centrum door brand volledig is verwoest. Bij het centrum was ongeveer 50 strekkende meter papier aanwezig, dat na onderzoek ook digitaal beschikbaar bleek. Geconstateerd is dat bij de brand geen uniek archiefmateriaal verloren is gegaan – hoewel het papier wel onbedoeld is vernietigd.

Project Archiefbewerking en aanbesteding archiefruimte

Na afronding van het project Archiefbewerking in Vleuten eind 2022 kwam de bewerking van papieren archieven voor overbrenging op een laag pitje te staan. Alleen Ontwikkelorganisatie Ruimte liet in 2023 nog archief in Vleuten bewerken. Daarnaast heeft HUA in opdracht van de gemeente de reeds vergevorderde bewerking van de archieven van Stadswerken, de Bestuurs- en Concerndienst en de raadsgriffie voltooid. Ook is in opdracht van OO Ruimte gewerkt aan de ontsluiting van alle beeldmateriaal van Gebouwd Erfgoed, een project dat naar verwachting eind 2024 zal worden voltooid.

Intussen is binnen het programma Informatie op Orde de start voorbereid van een nieuwe projectorganisatie voor archiefbewerking. Eind 2023 is de voor dit project aangetrokken coördinator van start gegaan. Doelstelling is om alle in Echt nog aanwezige papieren archieven die voor blijvende bewaring in aanmerking komen in de komende vijf jaren voor overbrenging te bewerken. In diezelfde periode zal ook de achterstand in het vernietigen moeten worden weggewerkt, zodanig dat daarna enkel nog te vernietigen archief met een lange bewaartermijn resteert.

Digitale archivering, adviezen en samenwerking

In 2023 is het team Digitale Archiefdiensten van HUA verder uitgebreid, zijn de werkprocessen ingericht en is gewerkt aan het definiëren van de producten en diensten. Eerder was de adviseur digitale informatie (ADI) van dit team al aan de slag gegaan. In deze paragraaf staan de belangrijkste contacten met de gemeente genoemd. Daarnaast had HUA ook inhoudelijke betrokkenheid bij de Regiosamenwerking Omgevingswet Utrecht.

Digitale archiefdiensten voor Utrecht

Eind 2022 heeft HUA de aanbesteding voor een nieuw e-depot afgerond. Het programma van eisen kwam tot stand in samenwerking met informatiespecialisten van zowel de provincie Utrecht als de gemeente Utrecht. In november 2023 is voor het eerst een volledig digitaal archief in deze omgeving opgenomen en kwam ook de zoekingang voor het publiek op de website van HUA beschikbaar. Dit e-depot vormt een centrale bouwsteen voor de digitale archiefbewaarpplaats van Utrecht.

Aanbesteding en inrichting van het e-depot maken deel uit van het programma Digitale Duurzaamheid (DiDu) dat in het najaar van 2021 bij HUA van start is gegaan. Binnen dit programma is in 2022 en 2023 gewerkt aan het opzetten van een nieuw, vierkoppig team met onder anderen de ADI en een e-conservator.

In 2023 heeft de ADI deelgenomen aan de tactische informatieoverleggen bij de gemeente en is zij aangesloten bij de Recordmanagement Vakgroep. Ook vond maandelijks afstemming plaats tussen de ADI en het Expertteam Informatiebeheer. De ADI is als meelezer betrokken bij diverse migratietrajecten van grote informatiesystemen bij de gemeente, waaronder Sharepoint en Rx.Mission. Daarnaast heeft het team Digitale Archiefdiensten samen met team Inspectie van HUA adviezen uitgebracht over het strategisch beleidskader voor informatiebeheer, de thema-architectuur voor informatiebeheer, de Oekraïne-hotspot, de legacy-oplossing voor ouder digitaal archief en het beleidskader voor e-mailarchivering. Ook is vanuit team Digitale Archiefdiensten actief meegedacht over het generieke metadatamodel van de gemeente.

Afgelopen jaar heeft het team met de gemeente een verkenning gedaan naar een duurzame oplossing voor de scans van Utrechtse woningkaarten en de nog over te brengen bouwdoosiers. Dit vraagstuk heeft zich intussen uitgebreid naar het gehele 'backscanarchief': de grote hoeveelheden scans die zich bevinden zowel op de oude netwerkschijven als in het systeem van archiefopslagbedrijf Oasis. Die scans zijn voor de gemeente een belangrijke toegang op extern opgeslagen papieren archieven. Een goede oplossing voor dit onderdeel van de legacy is van groot belang. Hierdoor blijven zoveel mogelijk scans ook na overbrenging bewaard, niet alleen voor intern gebruik bij de gemeente maar ook voor de burger.

De aansluiting van de duurzaam te bewaren informatie bij de gemeente Utrecht op het e-depot is meermalen onderwerp van gesprek geweest. Daarbij is ook onderzocht of deze voorziening van waarde kan zijn voor de duurzame toegankelijkheid van Woo-documenten. Ook de provincie Utrecht was betrokken bij dit traject. De gemeente heeft gekozen voor een andere oplossing voor publicatie. De verdere integratie van het e-depot binnen de informatiearchitectuur van de gemeente zal de komende jaren een terugkerend punt van afstemming blijven.

Kennisdeling in en vanuit Utrecht: migratie, data, e-mailarchivering en Omgevingswet

Gemeente Utrecht heeft waardevolle feedback gegeven op de overbrengingsvoorwaarden en de migratiehandreiking van het team Digitale Archiefdiensten. HUA heeft daarna een regio-bijeenkomst in november 2023 georganiseerd over contentmigraties en het belang van duurzame toegankelijkheid, die naast vakgenoten van gemeente Utrecht ook is bijgewoond door collega's van de provincie, GGDrU en VRU. Gemeente Utrecht investeert ook zelf in het delen van kennis en onderhouden van netwerken. Zo was de gemeente in oktober 2023 een van de hoofdorganisatoren van het symposium 'Informatiebeheer in een wereld van data' van het Kennisnetwerk Informatie

en Archief (KIA). Ook zijn de producten die de gemeente Utrecht heeft ontwikkeld om invulling te geven aan archivering van e-mail, gedeeld met andere gemeenten. Het is verheugend om te zien dat Utrecht blijft inzetten op het versterken van kennis van anderen over informatiebeheer, door haar eigen ervaringen en kennis te delen. Ik zal van mijn kant de verspreiding en het gebruik daarvan bij de overheden in onze regio stimuleren.

In 2022 heeft de Regiosamenwerking Omgevingswet Utrecht het onderwerp 'Informatiehuishouding en archief' aangewezen als prioriteit in de bestuurlijke intentieovereenkomst van alle betrokken overheden in onze provincie. Daarmee heeft ook de gemeente Utrecht aangegeven dat zij in de aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024, zich ervoor zou inspannen om het informatiebeheer goed op de andere overheden af te stemmen. Het netwerk 'Informatiehuishouding en archief' is onder aanvoering van HUA tot stand gekomen. In november 2023 is geadviseerd om de activiteiten over te dragen aan de staande organisatie van de Regiosamenwerking, omdat het netwerk de beoogde kennisproducten heeft opgeleverd.

Ondertussen hebben Utrecht en de andere overheden in de regio veel werk gestoken in hun programma's voor de Omgevingswet: inrichting van de ICT-voorzieningen, procesapplicaties, afspraken over procesmanagement, en alle andere zaken die randvoorwaardelijk zijn voor informatiebeheer. Binnen de Regiosamenwerking zijn werkwijzen opgesteld om afspraken tussen overheden te maken over informatiebeheer, waaronder een vernieuwing van het 'dossier afspraken en procedures' (DAP) van de RUD Utrecht. Het nieuwe DAP is door het algemeen bestuur van de RUD vastgesteld, met het voornemen dit in het tweede kwartaal van 2024 te toetsen en bij te stellen (zie ook p. 11-12). Ik verwacht dat de gemeente Utrecht als ketenpartner ook haar verantwoordelijkheid daarin zal nemen. Daarnaast hoop ik de maatregelen die onder de Omgevingswet genomen moeten worden, in de Jaarplannen voor informatiebeheer terug te zien.

Aanbevelingen aan het college uit vorige jaarverslagen

In het SIO wordt de invulling van de openstaande aanbevelingen van eerdere jaarverslagen geëvalueerd met de CIO en de gemeentesecretaris. In deze paragraaf staan de bevindingen per aanbeveling, met een beoordeling of hieraan in 2023 invulling is gegeven. Bij de aanbevelingen staat het jaarverslag waarin ze zijn uitgebracht en een volgnummer. Groene en blauwe aanbevelingen zijn ingevuld of vervallen en komen volgend jaar niet terug. Gele staan nog open, voorzien van een status. Rode zijn urgent: hier heeft Utrecht nu al last van.

nr.	Aanbeveling	Waarneming eind 2023
2016-2 belegd in programma	Stel een plan van aanpak op om de reeds opgelopen achterstand in het selecteren en bewerken van het digitale archief – de digitale erfenis – weg te werken.	In de tweede helft van 2022 is een externe adviseur bij Utrecht begonnen met een nieuw plan om de mogelijkheden voor uitfasering van de 'legacy' in kaart te brengen. De uitwerking van dit plan liep over de jaarwisseling heen en is in maart 2023 besproken met HUA. Het plan van aanpak is uiteindelijk intern afgewezen en een nieuw plan is in de maak. Belangrijk is dat dit plan ook voorziet in een goede oplossing voor het toekomstig beheer van het zogenoemde backscan-archief (zie ook p. 3).
2018-1 nog steeds centraal belegd	Zorg dat de IRM'ers eind 2019 aantoonbaar invulling hebben gegeven aan de leidraad 'Organisatie informatiebeheer' van het Kwaliteitssysteem, door recordmanagement met voldoende formatie en met de juiste plaats in de hiërarchie van hun organisatieonderdeel te beleggen.	De inzet op informatiebeheer binnen de gemeente op tactisch en strategisch niveau is versterkt in 2022 en 2023. Eind 2023 is ook gestart met de werving van nieuw personeel op operationeel niveau, maar vooralsnog grotendeels vanuit CIO Office en Domstad IT en vooral met gelden uit het programma Informatie op Orde. Programma's zijn eindig, maar de behoefte is blijvend. Zoals ik vorig jaar al constateerde: de broodnodige structurele formatie moet kennelijk komen uit het 'bedrijfsvoeringsvierkant', waar de IRM'ers geen invloed op hebben. Ik heb hier in 2023 nog geen structurele oplossing voor gezien. Dit is echt nodig om de bezetting op de langere termijn te verzekeren vanuit de juiste verantwoordelijkheidslijn. Ik heb er op p. 2 al op gewezen dat dit een voorschrift is in artikel 3 van de Archiefverordening van de raad en dat er komende jaren een reëel risico is op afbraak als dit geen stabiele grond onder de voeten heeft. Bij het Bedrijfsvoerings- en Strategienetwerk (BSN) is in 2023 een onderzoek gestart naar de formatie die dit netwerk zelf nodig heeft om voldoende, deskundig personeel voor informatiebeheer te verzekeren. Zulke analyses en maatregelen zijn welbeschouwd ook voor de andere organisatieonderdelen noodzakelijk, anders wordt dit snel een urgente zorg.
2018-2 urgent	Maak onder het Besluit Informatiebeheer gemeente Utrecht 2014 van het systematisch overzicht een veelzijdige en duurzame generieke voorziening, die op concernniveau wordt ondersteund. Leg hierbij de verbinding met de registers voor Beschermen, Beveiligen en Beschikbaar stellen, en het programma Herijking zaakgericht werken.	Deze aanbeveling was al aangemerkt als urgent in het jaarverslag over 2019: toen had het recordmanagement bij de organisatieonderdelen er al last van. Dat is vier jaar geleden. In 2023 werd uit het strategisch beleidskader voor informatiebeheer opnieuw duidelijk dat een dergelijke voorziening echt nodig is, zoals het Besluit Informatiebeheer ook al sinds 2014 voorschrijft. Het is teleurstellend dat ik de urgentie van deze toch zo basale voorziening al vier jaar moet onderstrepen.

2019-1 wordt aan gewerkt	Zorg in 2020-2021 voor een duurzame organisatie om definitief vorm te geven aan de 'three lines of defence' voor recordmanagement binnen de gemeente Utrecht. Betrek hierbij de plannen en leidraden die reeds zijn ontwikkeld voor de eerste en de tweede lijn. Bestendig de inrichting van deze organisatie indien nodig met een aanpassing van het Besluit Informatiebeheer en/of de Archiefverordening.	In 2023 is de 'tweede lijn' aanzienlijk verstevigd met de aanwijzing van de CRO bij het CIO Office. De verhouding tot het Expertteam Informatiebeheer is duidelijk neergezet, en het Expertteam heeft er een adviseur bij uit eigen gelederen. Dat is verheugend. Op p. 2 was al te lezen dat de wisselwerking met de derde lijn eind 2023 nog nadere invulling behoeft. Ik beschouw deze aanbeveling ingevuld als: a. ook over de verhouding tot het toezicht in de derde lijn goede afspraken zijn gemaakt; b. deze zijn vastgelegd in het vernieuwde kwaliteitssysteem met een vastgestelde procedure.
2021-1 ingevuld	Overweeg om het Expertteam Informatiebeheer bij CIO Office te positioneren, net als de centrale spelers voor gegevensbescherming, informatiebeveiliging en open overheid.	Deze aanbeveling is uitgebracht toen CIO Office nog geen strategische bezetting had op informatiebeheer. Dat is inmiddels verbeterd: in 2023 zijn de CRO en senior adviseur informatiebeheer in positie gebracht. De taakverdeling met het Expertteam is in de tweede helft van het jaar ook vastgesteld. Hiermee is ook duidelijkheid gekomen over de besteding van het Expertteam in het gehele stelsel van concernrecordmanagement. De aanbeveling is overwogen en anders opgelost, dus ingevuld.
2022-1 belegd in programma	Zorg dat gemeente Utrecht definitief afscheid neemt van de externe papieren achterstanden en wel vóór de afloop van het huidige contract met Oasis. Maak hierover prestatieafspraken met de eigenaren van de resterende papieren archiefbestanden. Werk de achterstand bij de vernietiging zo snel mogelijk weg en zorg voor tijdige overbrenging van de blijvend te bewaren bestanden. En breng wat echt lang bewaard moet worden onder in een van de door Utrecht aangewezen archiefruimten (Wijkcentrum Vleuten en Belcampostraat), of maak gebruik van de mogelijkheid tot uitplaatsing bij HUA.	De gemeente Utrecht is in 2022 na aanbesteding een contractverlenging aangegaan met archiefopslagbedrijf Oasis. Dat is het 'huidige contract' in deze aanbeveling. In dat jaar was ook een advies in ontwikkeling voor het wegwerken van de achterstand. Dit heeft nog niet tot een uitvoerbare werkwijze geleid. In 2023 is in aanloop naar Informatie op Orde een nieuwe projectmanager bijgeschakeld, en eind 2023 een nieuwe projectorganisatie gestart. Doel is het papieren archief zodanig weg te werken dat het permanent te bewaren deel is overgebracht, en dat het langer te bewaren deel een bestemming heeft gekregen. In mei heeft de projectmanager een gesprek met mij gehad en is zij voorzien van alle informatie die bij HUA beschikbaar was. De coördinatie van het project is nu ondergebracht bij het programma Informatie op Orde, waarbij de uitvoering geschiedt in nauwe samenwerking met de betrokken organisatieonderdelen. Op basis van dit gesprek heb ik er vertrouwen in dat deze opgave tot een goed einde kan worden gebracht, al blijft het commitment van de organisatieonderdelen cruciaal. Ik beschouw deze aanbeveling als afgerond, als het project goed op gang is met een strakke sturing op de prestatieafspraken.

Gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganen

In deze paragraaf staan de organisaties die openbaar gezagtaken voor de gemeente Utrecht uitvoeren. In de regel zijn dit gemeenschappelijke regelingen, deels ingesteld vanwege een wettelijke verplichting. Hoewel ik bij elk van deze partijen een toezichtverantwoordelijkheid heb, is de uitvoering hiervan verdeeld in procesafspraken met andere archivariissen. Dit hoofdstuk is daarom onderverdeeld in de verbonden partijen waarmee de gemeentearchivaris van Utrecht een directe toezichtrelatie heeft, en de partijen die een andere directe toezichthouder hebben.

Organisaties met gemeentearchivaris Utrecht als directe toezichthouder

Belastingssamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU)

De coördinator Dienstverlening van de BghU heeft in 2023 de opleiding Informatieadviseur afgerond, waarmee deskundigheid binnen de BghU is bevorderd. Verder is weinig vooruitgang bij de BghU waargenomen in 2023. Mede door onvoorziene tegenslag bij de implementatie van de belastingapplicatie bij de BghU, werd de inrichting van de informatiehuishouding niet doorontwikkeld in 2023. De aanbevelingen van de archivaris als toezichthouder bleven open staan en beschikbare capaciteit voor inhuur ter verbetering informatiebeheer werd niet verzilverd. De ICT-transitie en zo ook het zicht op de aanbesteding van een document managementsysteem, werden getemporeerd. In december ontving de archivaris het migratieplan van de belastingapplicatie.

Gemeentelijke Gezondheidsdienst regio Utrecht (GGDrU)

In mei werd na een grondige verbouwing het hoofdkantoor van de GGDrU in Zeist opgeleverd. Daarna volgde de verhuizing van het provinciehuis Utrecht als tijdelijke locatie, naar de nieuwe locatie te Zeist die op 19 juni officieel werd geopend. De GGDrU heeft in voorgaande jaren gewerkt aan een model van zelforganisatie; de afgestemde thema-inspectie op de gevolgen voor de informatiehuishouding is niet van de grond gekomen. Met een vervolgopdracht moest in 2023 helderheid komen binnen de rollen van de zelforganisatie, waarna een doorontwikkeling gemaakt moest worden op de teamrollen. Aan het einde van 2023 moest nog worden vastgesteld hoe de informatiehuishouding hierin een plek heeft gekregen.

In juni heeft de archivaris positief geadviseerd op het Kwaliteitshandboek Informatiebeheer van de GGDrU. Ook werd voor het eerst een Informatiebeheerplan opgesteld en werden verbeteracties op heldere wijze inzichtelijk gemaakt. Twee kerninstrumenten voor verbetering bij de GGDrU in de komende jaren. Een beraamde follow-up inspectie van HUA bleek achterhaald na succesvolle inspanningen van de informatieadviseur van de GGDrU. Geraamde uren voor deze follow-up worden in 2024 besteed aan advisering van HUA voor projectplannen van de GGDrU, zoals het besluit digitale vervanging, de aanbesteding en inrichting van een nieuw document managementsysteem (DMS) en de herinrichting van samenwerkplatform SharePoint.

Project SharePoint en aanbesteding DMS liepen vertraging op, en lopen door in 2024 net als de oplevering van de I-visie voor de GGDrU. Het stopgezette GGID project stond in teken van afronding met de leverancier en evaluatie. De GGDrU startte een aanbesteding van een nieuw kinddossier. Vanuit toezicht zal gelet worden op de voorzieningen voor rechtmatig informatiebeheer.

Naast tactisch en strategisch informatieoverleg stond het contact tussen HUA en GGDrU in het teken van de impactanalyse voor de SharePoint-kopie van het Coronabedrijf n.a.v. de afbakening van de hotspot Corona. Doel van deze impactanalyse is om een rapport op te leveren met een aantal scenario's voor de beste keuze om deze

omgeving duurzaam toegankelijk te maken en houden. Deze impactanalyse liep vertraging op door de export van bestanden uit het systeem: een vertraging die afgelopen jaren bij meerdere organisaties de bottleneck is.

SchoolWerkt

SchoolWerkt is het regionale samenwerkingsverband voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten voor de RMC-regio Utrecht, met Utrecht als regiegemeente. Het informatiebeheer van SchoolWerkt was in 2023 nog niet in beeld. Ik verwacht hier meer zicht op te krijgen via het Jaarplan voor 2024 van organisatieonderdeel Maatschappelijke Ontwikkeling.

U10-samenwerking

De U10-samenwerking is een samenwerkingsverband onder bestuursconvenant van tien gemeenten in de Utrechtregio. Het secretariaat berust bij het Bedrijfsvoering- en Strategienetwerk (BSN) van de gemeente Utrecht. De aanbeveling in het inspectierapport van 2017 over de Bestuurs- en Concernstaf (BCS) en raadsgriffie om duidelijke afspraken in het bestuursconvenant te maken over informatiebeheer heeft tot op heden geen invulling gekregen. Specifieke informatie over U10 via het Informatieplan was in 2023 niet voorhanden.

Veiligheidsregio Utrecht (VRU)

Het team Informatiebeheer van de VRU kwam in 2023, net als in 2022, niet op sterkte en dit zorgde ervoor dat verbeteringen langzaam verliepen of stillagen. Dit betrof onder meer het zaakstelsel, kwaliteitssysteem, het Informatiebeleidsplan en het project voor informatiehuishouding rond Risicobeheersing. Gaandeweg het jaar werd binnen het team Informatiebeheer intern geschoven maar onderaan de streep bleef het team onderbezet: wel beweging, maar helaas geen resultaten. In het vroege najaar vertrokken een adviseur en de teamleider van het team. Een interim-adviseur Informatiebeheer ging van start met de opdracht(en) twee trainees te begeleiden en te coachen tot adviseur Informatiebeheer, en adviezen uit te brengen rond vraagstukken omtrent informatiebeheer. Na werving werd een nieuwe teamleider gevonden die 1 januari 2024 van start gaat.

In de zomer vond bij de VRU een deelverhuizing plaats van het provinciehuis naar de Belcampostraat in Leidsche Rijn. Begin december werd ruim 110 meter aan objectdossiers vernietigd van de bandweerpost te Veenendaal, die kort daarop werd gesloopt. De rechtmatigheidsverklaring hiervoor is getoetst door de archiefinspectie. Sinds januari 2022 voerden HUA en VRU een impactanalyse uit voor aansluiting op het e-depot. Het afgelopen jaar stond in het teken van een geslaagde export uit archiefsysteem CORSA en een ingest in de testomgeving van het e-depot. Door personele wisselingen en uitblijvende invulling van functies in het project, kon de impact analyse niet helemaal worden afgerond. Planning is om begin 2024 het afsluitende gesprek met de bevindingen plaats te laten vinden.

Veiligheidshuis regio Utrecht (VHRU) en Regionaal Informatie- en Expertisecentrum Midden-Nederland (RIEC-MN)

Utrecht vervult de regionale regierol voor beide samenwerkingsverbanden. De aanbevelingen over het RIEC-MN en VHRU in het inspectierapport van 2015 bij organisatieonderdeel Openbare Orde en Veiligheid (OOV) waren al eerder voorzien van maatregelen in het Jaarplan voor informatiebeheer en -beveiliging van OOV. Constateringen en acties op gebied van informatiebeheer komen afgelopen jaren regulier terug in dit Jaarplan en worden daarmee goed gemanaged.

Organisaties met een andere directe toezichthouder

Afvalverwijdering Utrecht (AVU)

Toezichthouder: gemeentearchivaris van Soest (Archief Eemland)

Afvalverwijdering Utrecht is kantoorhoudend in Soest en verzorgt de contracten voor de afvalverwerkingsketen na inzameling. Een kleine gemeenschappelijke regeling met grote belangen. De deelnemers zijn alle gemeenten in de provincie Utrecht, behalve gemeente Vijfheerenlanden. De gemeentearchivaris van Soest houdt vanuit Archief Eemland toezicht bij AVU. In november is het toezichtverslag voor 2023 opgesteld. Op 19 januari 2023 is het strategisch informatieoverleg (SIO) gehouden met de directeur en met een externe medewerker belast met het informatie- en archiefbeheer. De papieren archiefvernietiging van AVU in 2020-2022 is op orde bevonden. Het proces verbaal is door de directeur en de archivaris ondertekend en hiermee is het vernietigingsproces rechtmatig afgehecht. De Informatiebeheerregeling van AVU is in november 2023 vastgesteld in het dagelijks bestuur. De Informatieverordening was al vastgesteld op 8 december 2021 door het algemeen bestuur, en zou eind 2023 op de voorgeschreven wijze worden gepubliceerd.

In 2023 zijn drie archiefdozen met dossiers die voor permanente bewaring in aanmerking komen aangetroffen, die alsnog worden overgebracht naar de archiefbewaarplaats van Soest. De archivaris heeft verder aanbevolen dat direct bij de implementatie van samenwerkingsplatform SharePoint, dit digitaal duurzaam wordt ingericht en hiermee voldoet aan de Archiefwet en de aanverwante regelgeving in combinatie met de privacywetgeving (AVG) en de Wet open overheid. Hieraan voorafgaand dienen de benodigde randvoorwaardelijke kaders passend bij de omvang van de organisatie, zoals een digitale bewaarstrategie en metagegevensschema, en een audit op de beheeromgeving. Dit is in 2023 nog niet gebeurd.

Het Utrechts Archief (HUA)

Toezichthouder: rijksarchivaris in de provincie Utrecht (Het Utrechts Archief)

HUA beheert de archiefbewaarplaatsen van provincie en gemeente Utrecht en Nieuwegein, en de rijksarchiefbewaarplaats in Utrecht. Deze paragraaf betreft de informatiehuishouding van HUA zelf.

Het project Regie op ICT heeft geleid tot een nieuwe ICT-organisatie, gebaseerd op een ICT-regiemodel. Het uitbesteden van de ICT-infrastructuur, werkplekken en telefonie aan de nieuwe ICT-partner Score Utica is daar het gevolg van. Het huidige collectiebeheersysteem (CBS) draait nog wel on-site maar wordt wel door een externe partij beheerd.

Tegelijk is een informatiemanager geworven, die begin 2024 van start is gegaan. Al eerder werd de CISO-functie ingevuld. Hiervoor werd een samenwerking aangegaan met het bedrijf InCyber. Daarmee heeft HUA een belangrijke stap gezet om informatiebeveiliging een formele plek in de organisatie te geven.

Al langer wordt gewerkt aan het project Optimalisatie SharePoint, dat tot doel heeft de informatie vanuit de verschillende werkprocessen op SharePoint bijeen te brengen. In 2023 heeft de verdere uitrol binnen de organisatie een plek gekregen, waarbij veel aandacht is besteed aan het toekennen van de juiste bewaartermijnen conform de selectielijst voor regionaal historische centra (RHC's). In de aanloop naar een generiek vervangingsbesluit voor HUA, zijn eind 2023 het kader voor de invoering van de digitale handtekening en een handboek vervanging vastgesteld. Het voornemen is om met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 digitale vervanging van papier in te voeren.

Tenslotte is parallel aan de voorbereiding van het Meerjarenbeleidsplan 2025-2028 een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de digitale infrastructuur van HUA. De aanbevelingen uit het eindrapport worden dit jaar verder uitgewerkt in een drietal vervolgprojecten. Deze verkenning had een breed karakter en besloeg de gehele digitale infrastructuur voor beheer en toegang van alle archieven en collecties.

Recreatieschap Stichtse Groenlanden (SGL) en Plassenschap Loosdrecht e.o. (LSD)

Toezichthouder: provinciearchivaris Utrecht (Het Utrechts Archief)

Na een langer bestuurlijk voortraject is de transitie van de recreatietaken in Utrecht geëffectueerd in 2023. De bedrijfsvoeringsorganisatie Recreatie Midden-Nederland (RMN) ging in liquidatie, de taakuitvoering van SGL en LSD ging onderscheidenlijk naar Staatsbosbeheer en gemeente Wijdemeeren. Bestuurlijke processen en control werden opgedragen aan provincie Utrecht, die ook de taken voor het Routebureau overnam. Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug ging aan RMN opgedragen taken weer zelf uitvoeren. De bijbehorende informatie- en archiefbestanden (digitaal en papier) zijn geïnventariseerd volgens het plan van aanpak dat adviesbureau DOCFactory reeds in mei 2022 had opgeleverd, met positief advies van de provinciearchivaris.

Dit inventarisatiewerk leverde een set informatiebestanden op die zodanig beschikbaar gesteld konden worden dat de ontvangende partijen verder konden met het werk voor de recreatieschappen. De migraties van de digitale bestanden zijn door de vereffenaar opgenomen in een rechtmatigheidsverklaring bij de liquidatiestukken van RMN. Een langer resterend probleem was het ontbreken van juiste bewaartermijnen en grondslagen voor (zaak)dossiers uit het archiefsysteem Decos. Daarvoor was aan het einde geen vakkennis meer aanwezig bij RMN. Deze 1350 dossiers zijn uiteindelijk door de provinciearchivaris gecontroleerd en voorzien van een bewaartermijn met verantwoording. Deze aanvullingen zijn meegenomen in de migratie. Een follow-up check op de bewaartermijnen van doorlopende overeenkomsten is voorgenomen voor 2024.

De archiefbestanden die blijvend bewaard moesten worden zijn door DOCFactory bewerkt en in november door de besturen overgebracht naar de provinciale bewaarplaats van Utrecht. De langer te bewaren bestanden met geringe waarde voor de bedrijfsvoering zijn overgedragen aan de provincie. Die heeft voor de applicaties de licenties overgenomen, evenals de vernietigingslijsten voor de papieren dossiers.

Naast de liquidatie behoefde ook de doorstart aandacht: de besturen van de nieuw ingerichte gemeenschappelijke regelingen van de recreatieschappen moesten beheersregels vaststellen voor hun informatiebeheer. Hierbij was het advies van de provinciearchivaris om het praktisch te houden en de beheersregels van de uitvoerende partijen aan te wijzen. Dit heeft het bestuur van SGL in augustus gedaan. Voor LSD loopt die aanwijzing over de jaarwisseling heen.

Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht

Toezichthouder: provinciearchivaris Utrecht (Het Utrechts Archief)

De RUD voert milieu- en bodemtaken uit voor de provincie en elf Utrechtse gemeenten. Voor de andere gemeenten voert de Omgevingsdienst regio Utrecht (OdrU) deze taken uit. In 2021-2022 heeft de RUD veel inspanningen verricht om verbeteringen in de informatiehuishouding mogelijk te maken, in vervolg op het project Informatie op Orde uit 2018. Na het plotselinge overlijden van de recordmanager bij de RUD in 2022 moest de RUD eerst op zoek naar een plaatsvervanger. Na de inzet van een trainee is in 2023 de formatie op tactisch niveau versterkt met een extra informatieadviseur bij de RUD. Deze boekte op een aantal onderwerpen vooruitgang, waaronder het onderstaande DAP en de vernietigingsprocedure. Een ander onderwerp dat aandacht vergde was het vervallen van de Brzo-status van het bedrijf Van Appeldoorn in Woudenberg, waardoor de zaakdossiers over Van Appeldorn gemigreerd moesten worden van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied naar de RUD. De zorgen over duurzame operationele formatie voor informatiebeheer zijn eind 2023 nog niet weggenomen. Deze zorgen worden meegenomen in advisering voor de vorming van één Utrechtse omgevingsdienst: zorg dat deze organisatie vanaf het begin beschikt over voldoende, deskundig personeel voor de informatiehuishouding.

In het strategisch informatieoverleg (SIO) van de RUD in maart 2023 is het voornemen besproken van de RUD en de OdrU om in 2026 samen te gaan tot één Utrechtse omgevingsdienst. Een goede gelegenheid om ervoor te zorgen dat beide organisaties 'schoon door de poort' gaan als het gaat om de informatiehuishouding. Voor de komende twee jaar zijn de volgende acties voor het toezicht vastgesteld: een thema-inspectie samen met de

OdrU op informatiebeheer bij de vorming van één omgevingdienst, een follow-up op de aanbevelingen van de eerdere nulmeting van 2017-2018 en een werkende rechtmatigheidsprocedure voor vernietiging. Daarnaast staan de reguliere toezichtprocessen en reeds lopende zaken, zoals een goede afronding van het migratietraject voor Van Appeldoorn en de rechtmatige afhechting van de provinciegrenswijziging van Vijfheerenlanden.

Het toezicht en de plannen omtrent de informatiehuishouding zijn in november gepresenteerd in het Algemeen Bestuur van de RUD. Daarbij heeft het AB het 'dossier afspraken en procedures' (DAP) voor informatie- en archiefbeheer met de ketenpartners vastgesteld. Dat DAP bestond al sinds 2018 en is geactualiseerd naar de afspraken van de Regiosamenwerking Omgevingswet Utrecht. De RUD heeft voorgenomen om de resultaten van die afspraken samen met de gemeenten en provincie te toetsen in het tweede kwartaal van 2024.

Wigo4it (coöperatie)

Toezichthouder: gemeentearchivaris Den Haag (uitvoering Stadsarchief Rotterdam)

In het tweede kwartaal van 2023 is een follow-up uitgevoerd op de aanbevelingen van de thema-inspectie in 2022. Deze thema-inspectie is gezamenlijk uitgevoerd door de gemeentearchivarissen van Den Haag, Rotterdam en Utrecht en betrof zowel inrichting en gebruik van applicaties zoals Socrates, als de werkprocessen van Wigo4it. Bij Utrecht waren de gevraagde maatregelen al in behandeling bij organisatieonderdeel W&I, zo bleek uit het follow-up gesprek met recordmanagement en IPM. Bij Wigo4it lag de nadruk vooral op de cloudmigratie en de applicaties, waardoor geen maatregelen zijn genomen voor verbetering van het informatiebeheer in de werkprocessen van Wigo4it zelf. Met Wigo4it is afgesproken dat hiervoor een nieuwe follow-up wordt gepland in 2024. Dit heb ik per brief bevestigd aan de directeur van W&I.